

ПАРТНЕРСЬКА МОДЕЛЬ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ЛОГОПЕДІВ: ІНТЕГРАЦІЯ ТЕОРЕТИЧНОЇ ТА ПРАКТИЧНОЇ СКЛАДОВИХ У КОНТЕКСТІ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ

Анотація. Стаття присвячена аналізу партнерської моделі підготовки майбутніх логопедів у контексті інклюзивної освіти. Розкрито сутність інтеграції теоретичної підготовки з практичними компонентами професійного становлення. Обґрунтовано значення міжінституційної взаємодії у формуванні компетентностей логопеда. Окреслено ключові принципи впровадження модульно-компетентнісного підходу. Висвітлено позиції українських науковців щодо оновлення змісту професійної освіти фахівців-дефектологів. Акцентовано увагу на важливості дослідницької діяльності студентів та супроводу практик. Запропоновано напрями удосконалення освітнього процесу на основі академічного партнерства.

Ключові слова: логопед, інклюзія, професійна підготовка, партнерська модель, практика.

Abstract. The article is devoted to the analysis of the partnership model in the training of future speech therapists in the context of inclusive education. It reveals the integration of theoretical learning with practical components of professional development. The importance of inter-institutional cooperation in forming speech therapist competencies is substantiated. The key principles of implementing a modular-competence approach are outlined. The positions of Ukrainian researchers on the renewal of special educators' professional training are presented. Emphasis is placed on student research activity and supervised practicum. The article suggests ways to improve the educational process based on academic partnership.

Key words: speech therapist, inclusion, professional training, partnership model, practice.

У сучасних умовах реформування освітньої системи України особливої актуальності набуває проблема якісної підготовки фахівців до роботи в умовах інклюзивної освіти. Професійна діяльність логопеда вимагає не лише ґрунтовних теоретичних знань, але й високого рівня практичної підготовки, яка має здійснюватися у співпраці з різними учасниками освітнього процесу: викладачами, батьками, практиками, спеціальними педагогами та іншими фахівцями. У цьому контексті особливого значення набуває партнерська модель підготовки майбутніх логопедів, що передбачає інтеграцію теоретичних та практичних компонентів навчання.

Аналіз сучасних наукових джерел свідчить про зростаючий інтерес дослідників до проблем міждисциплінарної взаємодії, партнерства у професійній освіті та впровадження інноваційних освітніх моделей.

В Україні проблематиці підготовки майбутніх логопедів до роботи в умовах інклюзивної освіти приділяють увагу провідні науковці, зокрема Бондаренко І.О., Буйняк М.Г., Друганова О., Коваленко В., Єпіхіна М., Ілляшенко Т.Д., Кузава І., Кучерак І.В., Мартинчук О.В. та інші. У своїх дослідженнях вони акцентують увагу на необхідності міждисциплінарного підходу до формування професійної компетентності фахівців, розвитку інклюзивної культури майбутніх педагогів та впровадженні партнерської взаємодії між закладами вищої освіти, закладами спеціальної освіти та соціальними інституціями. Особливої уваги заслуговують роботи Буйняк М. Г., яка досліджує теоретичні засади партнерської взаємодії фахівців в інклюзивному навчанні [1], та Мартинчук О.В., яка зосереджується на концепції підготовки майбутніх фахівців у галузі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі [7, с. 49].

Проте питання ефективної реалізації партнерських моделей саме в контексті підготовки логопедів до роботи в інклюзивному середовищі залишається недостатньо розробленим.

Метою статті є обґрунтування доцільності впровадження партнерської моделі підготовки майбутніх логопедів шляхом поєднання теоретичних і практичних складових у межах інклюзивної освіти.

У процесі дослідження було застосовано комплекс методів теоретичного рівня, що дозволили здійснити цілісний аналіз проблеми підготовки майбутніх логопедів до професійної діяльності в умовах інклюзивної освіти. Зокрема, використано метод теоретичного аналізу і синтезу психолого-педагогічної, методичної та нормативної літератури, що забезпечив обґрунтування сутності партнерської моделі як педагогічного феномену.

Здійснено узагальнення позицій українських та зарубіжних дослідників, що дозволило окреслити сучасні наукові підходи до інтеграції теоретичних і практичних складових у фаховій підготовці логопедів. Було проведено порівняльний аналіз освітніх практик, реалізованих у різних країнах (США, Канада, країни ЄС, Азія), з метою виявлення структурних особливостей і стратегічних орієнтирів партнерських моделей у сфері логопедичної освіти.

Важливим методологічним інструментом виступив прогностичний аналіз, на основі якого змодельовано можливі напрями впровадження партнерської моделі в український освітній контекст. У ході роботи сформульовано низку гіпотетичних сценаріїв інтеграції партнерських механізмів у структуру освітніх програм, з урахуванням принципів модульно-компетентнісного підходу, міждисциплінарної взаємодії та інституційного партнерства.

Підготовка фахівців-логопедів у XXI столітті відбувається в умовах активного реформування освітньої галузі, що передбачає трансформацію не лише змісту навчання, а й методів, форм організації освітнього процесу. Одним із ключових векторів сучасної педагогічної думки є інклюзія – створення рівних

можливостей для здобуття якісної освіти всіма дітьми, зокрема тими, що мають особливі освітні потреби [10, с. 32].

У цьому контексті логопед виступає не лише як спеціаліст, який володіє знаннями з корекційної педагогіки, мовознавства та психології, а й як мультифункціональний фахівець, здатний до міждисциплінарної взаємодії з іншими членами інклюзивної команди. Це вимагає переосмислення змісту професійної підготовки майбутніх логопедів на рівні бакалаврату й магістратури [9, с. 39].

У своїх дослідженнях, Буйняк М. Г. акцентує увагу на важливості міждисциплінарного підходу в підготовці логопедів [1]. Вона підкреслює, що ефективна підготовка фахівців з логопедії вимагає інтеграції знань з нейропсихології, спеціальної педагогіки та логоритміки, що забезпечує глибше розуміння потреб дітей з особливими освітніми потребами.

Професійна підготовка логопедів – це системний і цілісний процес формування професійних компетентностей, спрямованих на забезпечення ефективної логопедичної допомоги в умовах загальноосвітнього та інклюзивного середовища. Згідно з Національною рамкою кваліфікацій України, вона повинна включати як фундаментальні знання (лінгвістика, психолінгвістика, нейропсихологія), так і практичні вміння (обстеження мовлення, планування корекційної роботи, взаємодія з батьками та педагогами).

Так, Шеремет М.К. визначає професійну підготовку логопеда як систему, що включає набуття глибоких теоретичних знань, практичних навичок, а також сформованість готовності до міждисциплінарної співпраці та педагогічної рефлексії [9, с. 39].

Спіхіна М. розглядає цей процес крізь призму компетентнісного підходу, наголошуючи на важливості формування логопедичної діагностичної компетентності, корекційно-розвивальної та прогностичної діяльності [2, с. 36].

На думку Кузава І., підготовка логопедів повинна охоплювати не лише вузькопрофільні знання з логопедії, а й методики інклюзивної освіти, психолого-педагогічний супровід, основи спеціальної психології, а також досвід безпосередньої роботи з дітьми з особливими освітніми потребами. Таким чином, сучасна професійна підготовка логопедів базується на інтеграції теоретичного навчання з практико-орієнтованими компонентами, що відповідає запитам сучасної інклюзивної освіти [4, с. 160].

Інклюзивна освіта як феномен базується на принципах доступності, гнучкості та орієнтації на потреби кожного учня. Це вимагає від логопеда не лише знання специфіки мовленнєвих порушень, але й здатності адаптувати методики до умов класу з різнорівневою когнітивною й мовленнєвою підготовкою дітей [9, с. 39].

У структурі сучасної професійної підготовки логопедів умовно можна виділити три взаємозалежні блоки: теоретичний, практичний і дослідницький. Теоретичний блок передбачає засвоєння основ мовленнєвого розвитку, патопсихології, методик навчання і корекції. Практичний блок – проходження педагогічних, логопедичних та інклюзивних практик. Дослідницький – розвиток навичок аналізу, інтерпретації результатів обстеження та впровадження інновацій у власну діяльність.

Значущу роль у підвищенні якості підготовки логопедів відіграє компетентнісний підхід, який орієнтує освітній процес на формування у студентів здатності до реального професійного функціонування [9, с. 39]. За цим підходом, випускник-логопед повинен мати такі ключові компетентності:

- комунікативна;
- аналітико-діагностична;
- методична;
- емоційно-етична;
- рефлексивна.

Таким чином, ефективна підготовка логопедів для роботи в інклюзивному середовищі неможлива без науково обґрунтованої інтеграції теоретичних знань із практичними навичками та партнерської взаємодії усіх учасників освітнього процесу.

Ляшенко К. І. у своїй статті «Інклюзивна освіта у новій українській школі» наголошує на необхідності впровадження інноваційних технологій у роботі з дітьми з особливими потребами. Вона зазначає, що організація інклюзивного навчання повинна базуватися на сучасних підходах, які сприяють ефективному залученню всіх учасників освітнього процесу [6].

Партнерська модель підготовки фахівців передбачає цілеспрямовану взаємодію між різними учасниками освітнього процесу: закладами вищої освіти, роботодавцями, педагогами-практиками, студентами, батьками дітей з особливими освітніми потребами, а також представниками громадських організацій. Основна ідея цієї моделі полягає в тому, що жоден суб'єкт освітнього процесу не є пасивним споживачем знань – усі сторони взаємодіють на засадах довіри, відповідальності, рівноправності та спільної зацікавленості в досягненні результату [2, с. 36].

Партнерство в освіті розглядається як форма співпраці, що базується на спільному плануванні, реалізації та оцінюванні освітніх програм і практик. У межах підготовки логопедів це означає активне залучення баз практики до освітнього процесу, впровадження спільних міждисциплінарних проєктів, залучення роботодавців до оцінювання компетентностей випускників та індивідуалізацію навчальних траєкторій студентів [1].

Особливостями партнерської моделі у підготовці логопедів є:

1) мережева співпраця між ЗВО, спеціальними та інклюзивними навчальними закладами, центрами реабілітації, логопедичними кабінетами;

2) двосторонній зворотний зв'язок (студенти отримують реальний практичний досвід, а бази практики – фахівців, орієнтованих на сучасні підходи до роботи з дітьми);

3) гнучка адаптація програм відповідно до змін законодавства, потреб практики та запитів стейкхолдерів;

4) участь фахівців-практиків у навчальному процесі як запрошених лекторів, менторів, рецензентів курсових і кваліфікаційних робіт;

5) професійна соціалізація студентів у середовищі реальної практики через освітні стажування, волонтерські ініціативи та міжвузівські партнерства.

Партнерська модель також стимулює розвиток soft skills – гнучких навичок, які особливо важливі для логопедів: комунікативної компетентності, емоційного інтелекту, здатності до рефлексії, командної роботи, а також критичного мислення. Формування таких умінь відбувається переважно у практичній площині, під час живої взаємодії з дитиною, батьками, педагогами [1].

З теоретичної точки зору, партнерська модель спирається на принципи конструктивізму, згідно з яким знання формуються в процесі активної взаємодії з іншими учасниками середовища. Також вона відповідає положенням гуманістичної педагогіки, де цінується унікальність кожного учасника процесу, його досвід і потенціал.

Світовий досвід (США, Канада, Швеція, Польща) свідчить, що використання партнерських моделей у підготовці логопедів та спеціальних педагогів забезпечує високу якість професійної підготовки, полегшує перехід випускників у сферу практики та зменшує професійний стрес у перші роки роботи. Деякі університети успішно впроваджують дуальні програми, де навчання поєднується з тривалими стажуваннями та супервізією.

Таким чином, партнерська модель постає як ефективний механізм гармонізації теоретичного та практичного компонентів професійної підготовки логопедів. Її реалізація забезпечує відповідність змісту навчання реальним

потребам інклюзивної освіти й сприяє формуванню готовності майбутніх фахівців до роботи в багатопрофільному середовищі.

Одним із ключових завдань сучасної вищої освіти в галузі логопедії є досягнення органічного поєднання теоретичних знань і практичних навичок. У рамках партнерської моделі підготовки логопедів це завдання реалізується через системну інтеграцію навчального контенту, практичної діяльності, науково-дослідної роботи та професійної взаємодії з іншими учасниками освітнього середовища [4, с. 161].

Інтеграція передбачає створення модульної освітньої програми, де кожен теоретичний курс супроводжується практико-орієнтованими заняттями, навчальними практиками, майстер-класами, симуляціями реальних ситуацій тощо. Важливим інструментом є кейс-метод: студенти розглядають ситуації, засновані на реальних логопедичних випадках, аналізують, моделюють способи корекції мовленнєвих порушень.

Значну роль відіграють також інтегровані заняття за участі запрошених фахівців – логопедів, нейропсихологів, дефектологів. Це дозволяє студентам не лише сприймати інформацію, а й бачити приклади практичної реалізації знань.

У процесі підготовки використовуються міждисциплінарні навчальні блоки: логопедія тісно поєднується з психологією розвитку, нейропедагогікою, інклюзивною дидактикою, корекційною педагогікою, медичною логопедією. Таке поєднання дозволяє студентам бачити повну картину мовленнєвого розвитку дитини, причин і механізмів виникнення порушень, комплексних шляхів подолання [5].

Найефективнішими формами практичного навчання у партнерській моделі виступають:

1) *асистентські практики* на ранніх етапах навчання, що включають спостереження за роботою досвідченого логопеда, участь у підготовці матеріалів, ведення журналів спостережень;

2) *проектно-дослідницька діяльність*, коли студенти самостійно розробляють індивідуальні корекційні маршрути, програми розвитку мовлення, проводять діагностику під супервізією;

3) *дуальні освітні програми*, в яких практичне навчання триває паралельно з теоретичним, причому студент частину тижня проводить на базі інклюзивного закладу освіти, а іншу – в університеті;

4) *інтерактивні практикуми з моделюванням ситуацій*, наприклад: «складання мовленнєвого висновку за результатами діагностики», «організація індивідуального логопедичного заняття з дитиною із ЗНМ», «спілкування з батьками щодо мовленнєвого розвитку дитини» [9, с. 39].

Також, у межах партнерської моделі укладаються договори між ЗВО та освітніми установами різних типів: інклюзивними класами ЗЗСО, логопедичними групами в ЗДО, центрами психолого-педагогічної допомоги, спеціалізованими клініками. Такі установи не лише надають базу для практики, а й долучаються до розробки освітніх програм, критеріїв оцінювання, рекомендацій щодо змісту практичних занять.

Роботодавці виступають у ролі зовнішніх експертів: проводять майстер-класи, беруть участь у захисті кваліфікаційних робіт, запрошують студентів на стажування та виробничу практику.

Значну роль у поєднанні теорії та практики ще відіграє *цифрове середовище*: логопедичні тренажери, платформи для онлайн-діагностики, сервіси для створення мовленнєвих карт, віртуальні кабінети логопеда. У партнерстві з технічними факультетами університету можливо створювати авторські логопедичні додатки та інтерактивні вправи, адаптовані до конкретних вікових груп та типів порушень.

Також впроваджуються електронні портфоліо студентів, у яких зберігаються зразки їхньої практичної роботи, відгуки від менторів, результати

опитувань батьків тощо. Це сприяє об'єктивному оцінюванню прогресу та формує професійне резюме випускника.

Важливою особливістю є використання автентичного оцінювання: студентів оцінюють не лише за знання, а й за здатність їх застосовувати. В цьому контексті використовуються: портфоліо та проєктні роботи; відеозаписи проведених занять; самооцінювання та взаємооцінювання; професійні кейси з реального середовища.

У статті «Проблеми впровадження інклюзивного навчання дітей з особливими освітніми потребами в Україні» Ілляшенко Т. аналізує основні виклики, пов'язані з підготовкою фахівців до роботи в інклюзивному середовищі. Автор підкреслює важливість адаптації навчальних програм та методик до потреб дітей з різними формами порушень розвитку [3, с. 179].

Таким чином, інтеграція теоретичних і практичних складових у партнерській моделі підготовки логопедів забезпечує цілісність навчального процесу, підвищує мотивацію студентів, формує готовність до діяльності в інклюзивному середовищі та гарантує високий рівень професійної компетентності випускників.

У світі партнерська модель підготовки фахівців логопедичного профілю набуває все більшого поширення як відповідь на виклики інклюзивної освіти та необхідність практико-орієнтованої професійної підготовки. Країни з високим рівнем інклюзії демонструють ефективні приклади міжінституційної співпраці, інтеграції освіти, науки та практики [3, с. 179].

У більшості країн Європейського Союзу підготовка логопедів здійснюється на базі магістерських програм із чітко структурованими компонентами практичного навчання. Наприклад, у Нідерландах, Німеччині та Швеції обов'язковими є стажування в інклюзивних освітніх установах, що супроводжуються наставництвом з боку досвідчених логопедів.

Університети укладають довгострокові угоди з базами практики, спільно розробляють навчальні модулі, обмінюються викладачами та практиками. Акцент робиться на міждисциплінарності, культурній чутливості, використанні сучасних цифрових інструментів у діагностиці та корекції мовленнєвих порушень [3, с. 180].

У США підготовка логопедів (Speech-Language Pathologists) регулюється Американською асоціацією з мовлення, мови та слуху (ASHA), яка вимагає, щоб кожна освітня програма забезпечувала не менше 400 годин клінічної практики під супервізією.

Партнерські клініки та освітні заклади функціонують як офіційні «центри підготовки», а студенти ведуть звіти, проходять оцінювання та беруть участь у постійній рефлексії. Така модель забезпечує практичну спрямованість і формування реальних компетентностей, а також тісний зв'язок теорії та клінічного досвіду.

У Канаді акцент робиться на інтерпрофесійному навчанні, де логопеди, психологи, соціальні працівники, ерготерапевти та педагоги інклюзії навчаються спільно. Вони проходять навчання в мультидисциплінарних командах, вивчаючи, як спільно підтримувати дитину з особливими освітніми потребами.

Програми містять велику кількість симуляцій, тренінгів на емпатію, вивчення етичних кейсів, а також обов'язкову участь у практиці на базі інклюзивних шкіл і громадських центрів. Це дає змогу студентам працювати в умовах, максимально наближених до реального життя.

У Польщі активно впроваджується дуальна модель, коли студенти логопедії від першого року навчання залучаються до діяльності в логопедичних кабінетах, спеціальних дитсадках, клініках. Вони беруть участь у семінарах на базі регіональних центрів підтримки інклюзії, розробляють практичні проєкти під керівництвом фахівців [5].

Також у Польщі діють спільні програми університетів з реабілітаційними центрами, що дає змогу включати в навчальний процес спостереження за реабілітацією дітей з РАС, ЗНМ, алалією тощо. Деякі програми підтримуються грантами ЄС та орієнтовані на гармонізацію підготовки зі стандартами Європейської кваліфікаційної рамки.

У Південній Кореї, Японії та Сінгапурі активно впроваджуються партнерські моделі підготовки з акцентом на використанні цифрових інструментів. Студенти логопедії мають доступ до віртуальних тренажерів, онлайн-баз діагностичних кейсів, відеоархівів логопедичних занять, а також можливість проходити частину навчання в телемедичних кабінетах.

У партнерстві з технічними університетами створюються інноваційні продукти: мобільні додатки для дітей з мовленнєвими порушеннями, системи голосового аналізу, адаптивні навчальні платформи. Така співпраця дозволяє майбутнім логопедам володіти не лише традиційними методами, а й цифровими компетенціями, актуальними для роботи в інклюзивному середовищі.

Узагальнення міжнародного досвіду дозволяє виокремити кілька спільних рис партнерських моделей підготовки логопедів:

- системна інтеграція практики у всі етапи навчання;
- міждисциплінарність і міжсекторальна взаємодія;
- акцент на розвиток професійних компетентностей через реальні кейси;
- технологічна підтримка процесу навчання;
- залучення роботодавців до розробки програм і оцінювання.

Ці підходи можуть бути адаптовані в умовах української системи освіти з урахуванням її трансформацій, спрямованих на розбудову інклюзивного освітнього простору та європейську інтеграцію [5].

Попри численні переваги, партнерська модель підготовки фахівців логопедичного профілю не позбавлена труднощів і викликів. У реаліях

української системи вищої освіти її впровадження супроводжується низкою організаційних, методичних та ресурсних проблем.

1. Недостатній рівень підготовки практиків до менторської діяльності.

Фахівці, які працюють у закладах інклюзивної освіти, не завжди мають педагогічну чи методичну підготовку для супроводу студентів. Вони рідко залучені до створення освітніх програм або інституційної співпраці з університетами, що обмежує можливості реалізації партнерської моделі на практиці.

2. Обмежені ресурси матеріально-технічної бази. Частина логопедичних кабінетів у ЗДО, ЗЗСО чи ІРЦ не відповідає сучасним вимогам до практико-орієнтованого навчання. Відсутність цифрових логопедичних тренажерів, інтерактивних платформ, відеофіксації процесу спостереження ускладнює рефлексивний компонент підготовки.

3. Ризики формалізації взаємодії. Існує небезпека того, що партнерство між ЗВО та базами практики залишиться декларативним або епізодичним. Без наявності спільної стратегії, системи зворотного зв'язку та сталих комунікацій партнерство не здатне виконати свою трансформативну функцію у підготовці фахівця.

4. Високий рівень навантаження на студентів. Поєднання навчального навантаження, практики, дослідницьких компонентів та участі в проєктах вимагає від студентів високого рівня організованості, самостійності та професійної мотивації. За відсутності належного психолого-педагогічного супроводу можливе емоційне вигорання, зниження якості рефлексії та засвоєння досвіду.

5. Нерівномірність регіонального розвитку. У різних регіонах України існує суттєва відмінність у якості баз практики, рівні інституційної співпраці, забезпеченості кадрами. Це створює бар'єри для забезпечення рівних умов

доступу до якісної практичної підготовки майбутніх логопедів у межах партнерської моделі.

Врахування зазначених факторів є необхідною умовою для успішного та сталого впровадження партнерської моделі.

Ключовим компонентом партнерської моделі професійної підготовки фахівців логопедичного профілю виступає наставництво. Педагогіка наставництва забезпечує не лише безпосередній супровід студента на етапі практики, але й створює умови для професійного зростання, рефлексії та формування ціннісних орієнтацій.

У межах партнерських відносин між закладом вищої освіти та базами практики ментор виконує функції посередника між теоретичним навчанням і реальним професійним середовищем. Його завдання включають:

- організацію і фасилітацію професійної діяльності студента;
- зворотний зв'язок та етичну підтримку;
- розвиток професійного саморефлексування;
- формування здатності до командної взаємодії в інклюзивному середовищі.

Наставництво в логопедичній освіті передбачає поєднання інструментів спостереження, супервізії, коучингу й тьюторства. Такий підхід дозволяє гнучко адаптувати освітній процес до індивідуальних потреб здобувачів освіти.

Суттєвим чинником ефективності наставництва є його інституційна легітимізація. Для цього необхідно:

- розробити внутрішні нормативні документи про діяльність менторів;
- визначити компетентнісний профіль наставника;
- створити систему підвищення кваліфікації для менторів баз практики;
- забезпечити механізми визнання та мотивації (сертифікати, премії, участь у спільних дослідницьких проєктах).

Педагогіка наставництва передбачає відносини, засновані на принципах довіри, взаємоповаги, діалогу та спільного пошуку рішень. Вона формує умови для безпечного освітнього середовища, в якому студент може не лише застосовувати знання, а й критично осмислювати власний досвід і помилки.

У партнерській моделі підготовки логопедів наставництво відіграє не допоміжну, а системоутворювальну роль, оскільки саме завдяки присутності досвідченого ментора відбувається трансляція професійних норм, етики й стандартів логопедичної діяльності. Надалі це створює передумови для формування спільноти практиків і безперервного професійного розвитку вже після завершення університетської освіти.

У партнерській моделі підготовки логопедів важливу роль відіграє формування ключових професійних компетентностей. У таблиці 1 узагальнено основні компетентності та типові засоби їх розвитку у процесі освітньої взаємодії.

Таблиця 1. Ключові компетентності логопеда, що формуються у партнерській моделі

Компетентність	Засоби формування
Комунікативна	Наставництво, кейс-аналіз, супервізія, рольові ігри у взаємодії з дитиною
Інтерпрофесійна взаємодія	Спільні проєкти з ІРЦ, участь у мультидисциплінарних зустрічах
Цифрова	Використання логопедичних тренажерів, онлайн-звіти, цифрове портфоліо
Етична та емпатійна	Рефлексивні щоденники, інтервізії, моделювання етичних ситуацій
Організаційно-аналітична	Розробка та аналіз індивідуальних програм розвитку, участь в супервізіях
Адаптаційно-творча	Створення авторських логопедичних матеріалів, модифікація методик під кейси

З урахуванням міжнародного досвіду та національних потреб у професійній підготовці логопедів, особливо в умовах розбудови інклюзивного середовища, впровадження партнерської моделі в Україні є своєчасним та стратегічно необхідним кроком. Запропоновані нижче заходи охоплюють системний, інституційний та освітньо-методичний рівні впровадження.

Першочерговим кроком має стати оновлення стандартів вищої освіти зі спеціальності «Спеціальна освіта», зокрема в частині логопедії, з акцентом на обов'язкову інтеграцію партнерських форм навчання. Це передбачає: введення нормативу на тривалість та якість клінічної практики; визначення критеріїв для установ-партнерів; офіційну регламентацію інтерпрофесійної взаємодії.

Також доцільним є розроблення Національної стратегії розвитку логопедичної служби в контексті інклюзії, яка включатиме положення про партнерське навчання.

Необхідно створити реєстр баз практики для логопедів, куди увійдуть:

- інклюзивні заклади освіти (ЗДО, ЗЗСО);
- інклюзивно-ресурсні центри (ІРЦ);
- медичні установи (відділення отоларингології, неврології).

На основі меморандумів про співпрацю між ЗВО та цими закладами слід організувати дуальне навчання, що дозволить студентам брати участь у повноцінній роботі команд підтримки дитини з особливими освітніми потребами [8, с. 72].

Ключовою умовою ефективного партнерства є також наявність підготовлених менторів – логопедів-практиків, які супроводжуватимуть студентів під час практики. Для цього слід:

- організувати курси підвищення кваліфікації з педагогіки наставництва;
- створити спільні онлайн-курси для студентів і практиків;
- розробити систему мотивації та сертифікації менторів.

Важливим напрямом є формування інтерпрофесійних навчальних модулів, де студенти-логопеди будуть навчатися разом зі студентами педагогічних, медичних і соціальних спеціальностей. Модулі можуть включати: спільні кейс-стаді; рольові ігри; інтегровану практику з ведення дитини з РАС або ЗНМ; розробку спільних корекційно-розвиткових програм.

При вищих закладах освіти доцільно створити навчально-клінічні логопедичні центри, які працюватимуть у партнерстві з громадами та освітніми установами. Ці центри виконуватимуть функції: бази для практики й супервізії студентів; діагностичного та консультативного майданчика; місця підвищення кваліфікації фахівців; простору для наукових досліджень і апробації методик.

Успішне впровадження партнерської моделі неможливе без цифрової підтримки. Пропонується створити єдину електронну платформу логопедичної підготовки; включити в неї бібліотеку кейсів, відеоуроків, зразків документації; забезпечити доступ до онлайн-стажувань у межах телемедичної практики; розробити електронний журнал успішності студента у співпраці з ментором [8, с. 73].

Запровадження партнерської моделі дасть змогу підвищити якість логопедичної підготовки; скоротити розрив між теорією і практикою; забезпечити готовність випускників до інклюзивного середовища; сформувати мережу професійної взаємодії; зміцнити кадровий потенціал логопедичної служби в Україні.

Отже, у процесі аналізу наукових підходів та практичного досвіду з підготовки майбутніх логопедів у контексті інклюзивної освіти було з'ясовано, що ефективна професійна підготовка фахівця можлива лише за умови тісної інтеграції теоретичних знань із практичними навичками, формуванням компетентностей, адаптованих до реальних викликів інклюзивного середовища.

Партнерська модель підготовки логопедів виявляється однією з найефективніших, адже передбачає міжінституційну взаємодію (заклади вищої

освіти – інклюзивні освітні заклади – соціальні служби – родини), що дає змогу забезпечити цілісність і безперервність професійного становлення майбутнього фахівця. Такий підхід сприяє формуванню рефлексивної, соціально зрілої, методично підготовленої особистості логопеда, здатної працювати в умовах освітнього різноманіття.

Наукові дослідження українських вчених підтверджують доцільність модернізації освітнього процесу шляхом впровадження модульно-компетентнісної моделі, організації навчання на базі інклюзивної практики, розвитку дослідницького компоненту, міждисциплінарної інтеграції, а також підтримки академічного партнерства з усіма учасниками освітнього процесу.

Перспективами подальших досліджень у цій галузі є розроблення ефективних інструментів моніторингу якості підготовки логопедів, створення цифрових платформ для взаємодії партнерів освітнього процесу, а також вивчення зарубіжного досвіду з метою його адаптації до українських реалій.

Список використаних джерел

1. Буйняк М. Г. Теоретичні засади партнерської взаємодії фахівців в інклюзивному навчанні. *Inclusion and Diversity*. № 3, 2024. URL: <https://doi.org/10.32782/inclusion/2024.3.3> (дата звернення: 25.05.25)
2. Єпіхіна М. Сутність та структура готовності майбутнього вчителя до партнерської взаємодії в початковій школі. *Педагогічна освіта: теорія і практика. Психологія. Педагогіка : збірник наукових праць*, 2022. № 38 (2). С. 36–43.
3. Ілляшенко Т.Д. Проблеми впровадження інклюзивного навчання та психолого-педагогічний супровід дітей із затримкою психічного розвитку. *Український вимір : міжнародний збірник освітніх, наукових, методичних статей і матеріалів з України та діаспори*. № 18, 2021. С. 179-184.

4. Кузава І. Формування інклюзивної компетентності майбутніх фахівців спеціальної освіти. *Вісник Дніпровської академії неперервної освіти. Серія: Філософія. Педагогіка*, 1(1), 2024. С. 160-166.
5. Кучерак І.В. Інклюзивне навчання у закладах професійної освіти: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ, 2022.
6. Ляшенко К. І. Інклюзивна освіта у новій українській школі. . URL: <https://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/2231/Liashenko.pdf?sequence=1> (дата звернення: 25.05.25)
7. Мартинчук О.В. Концепція підготовки майбутніх фахівців у галузі спеціальної освіти до професійної діяльності в інклюзивному освітньому середовищі. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту технологій соціального університету «Україна»*, № 1, 2018, С. 49-53.
8. Організаційно-методичні засади діяльності інклюзивно-ресурсних центрів: навчально-методичний посіб. / За заг. Ред. М. Порошенко та ін. Київ, 2018. 252 с.
9. Черніченко Л.А. Теорія і практика професійної підготовки логопедів до інноваційної діяльності в інклюзивній освіті: монографія. МОН України, Уманський держ. пед. ун-т. імені Павла Тичини , 2021. 188 с.
10. Чупахіна С. Основи інклюзивної освіти: Навчально-методичний посібник. Івано-Франківськ: Видавець Кушнір Г. М., 2020. 96 с.

